

BRIEF AAN BIKKEL OVER VERLANGEN

CORONA 2020

www.yoga-intervision.com

opgedragen aan hubert j. m. hermans
en els hermans-jansen

1. verlangen gediskwalificeerd

1. beste bikkel - hoop dat ik je met deze brief niet voor de voeten loop - temeer omdat je het juist in deze coronatijd zo druk hebt - zo druk dat je mij wellicht niet bij kunt houden - ik immers heb alle tijd - kan uren, dagen, doen over een brief als deze - verwoording, teksten, ze zijn heilig voor me - elk woord wik en weeg ik - passen als ze moeten binnen het format dat als vanzelf verschijnt

2. een format, zoals een format betaamt, helpt me mijn gedachten te ordenen - zodanig dat ze ook voor lezers helder zijn - al denk ik dat ze dat zijn, mijn tekstjes, de onderwerpen waar ze over gaan vragen om close reading - lectio divina - krijgen ze die aandacht niet, never mind, het hebben van een adres tot wie ik mij richt, is voor mij voldoende voorrecht al - mijn innerlijke dialoog verrijkt er door

3. als eerste kom ik terug op de ook voor jou vaak zo negatieve connotatie die er rond verlangen hangt - voor mij is vooral religie daar debet aan - vooral het boeddhisme, ik schreef het eerder al, is er goed in - boeddha's vier edele waarheden vertellen immers dat het leven lijden is - dat verlangen er de oorsprong van is - dat opheffing van lijden mogelijk is wanneer verlangen wordt losgelaten

4. wat kan door boeddha's achtvoudige pad te volgen, aldus de vierde edele waarheid - volg je dat pad, dan stuit je al gauw op leegte (sunyata, emptiness) - een begrip dat, kort door de bocht, de boeddhist leert dat niets van waar verlangen zich op richt op zichzelf bestaat - afhankelijk als alles is van oorzaken - zowel als van complexe reeksen onderliggende bestanddelen - ever changing bovendien

5. tot op de dag van vandaag leren monniken dat dat ook voor vrouwen geldt - als 'huidzak, gevuld met botten, vlees en bloed' (ja heus!) kennen ook zij geen inherent bestaan - laat je niet betoveren dus - dat dat ook voor mannen geldt vertellen de geshes er niet bij - het is voor hém en niet voor háár dat verlichting is weggelegd - een gekte die, weliswaar ondergronds, helaas nog steeds bestaat

6. vandaar mijn opmerking over de titel die je je werkstuk geven wilt - de combinatie van leegte en verlangen in de titel roept al te gauw boeddhistische associaties op - voor het lezerspubliek waar je op mikt niet correspondent er mee - het gaat je immers niet om een boeddhistische, maar om een open benadering van verlangen - van de normaal menselijke eigenschap die verlangen voor je is

2. verlangen houdt de wereld gaande

1. mee eens - verlangen verdient geen verdomhoekje - de kwadrantbenadering helpt haar er uit - die deelt menselijke eigenschappen niet op in positief-negatief, maar plaatst er uitdaging, valkuil en ergernis naast - in de ban raken van verlangens, obsessies, menen dat het leven volledig maakbaar is, is voor verlangens de *valkuil* - onverschilligheid, inertie, bezorgt je, vanuit dat perspectief, *ergernis*

VERLANGEN

OBSESSIE

INERTIE

TEVREDEN

|
|

OVERGAVE

(zie 5.5)

2. tevreden zijn, acceptatie van imperfectie, van wat niet te veranderen valt, is voor verlangens de *uitdaging* - deze open benadering van verlangen als eigenschap schurkt aan tegen wat binnen de ontwikkelingspsychologie exploratiedrang heet - iets wat we in ons latere leven motivatie noemen - het moge duidelijk zijn, het is verlangen, het zijn verlangens, die ons en de wereld gaande houden

3. binnen het boeddhisme overigens wordt verlangen ook nog eens door het welbekende wiel of life gediskwalificeerd - de pagina's 63 en 64 uit www.yoga-intervision.com/pdf/mandala.pdf vertellen hoe drie ondeugden, gesymboliseerd door een drietal in elkaar verstrengelde dieren, de as van het wiel vormen - verlangen heeft er de gestalte van een haan - het is die as die het wiel, ons, in beweging zet

4. het christendom, over het hindoeïsme heb ik het hierna, kan er overigens ook wat van - denk maar aan de smalle en de brede weg - wie de brede weg volgt, gekenmerkt door van allerlei verleidelijks, door verlangen dus, die schiet richting hemel niet erg op - al heeft ook voor het christendom de hemel afgedaan, aardse verlangens blijven uit den boze - jammer - vooral voor al wat om vieren vraagt

5. ook binnen het christendom trouwens komen we de gekte tegen waar ik het zo net over had - althans bij katholieken - priesterschap is alleen voor mannen weggelegd - mits celibatair - voor hem dus géén vrouw - met alle, intussen bekende dramatische gevolgen van dien - vrouw en gezin zouden hem maar hinderen - te veel van zijn zorg en liefde eisen - ten koste van christus en medemens

6. voor een betere wedergeboorte, aldus het hindoeïsme, dien je je lot te aanvaarden - voor verlichting is los komen van verlangens een must - mogelijk naarmate je de ware aard van de existentie zowel als van jezelf herkent - vanwege booming india aan de ene kant, zowel als de strijd om het bestaan aan de andere kant, boeten deze uitgangspunten aan gezag in - de samenleving bevindt zich in een spagaat

3. verlangen naar verbinding

1. terug nu naar verlangen - ook wie buiten religie om bewuster leven wil, diskwalificeert verlangen - zij het minder extreem - verlangens mogen er zijn - net zo lang en intens tot je ze doorschouwt als verzet tegen het hier en nu - tot je begrijpt dat iedere huidige situatie het medegevolg van eerdere verlangens is - mogelijk dat je dan eindelijk stopt met het spelen van hide and seek met jezelf

2. idealiter althans - een steuntje in de rug vanuit de filosofie, kan geen kwaad - net als bewustzijn bijvoorbeeld, is verlangen er een zogeheten intentioneel begrip - alleen kenbaar langs bemiddelende weg - door hetgeen waarop verlangen is gericht - as such is verlangen niet grijpbaar - behoudens wellicht wanneer het zich, net als bewustzijn, welhaast extatisch toont in onbestemde vorm

3. al diskwalificeren religies verlangens, althans aardse verlangens, met ons verlangen naar god, verlichting, bevrijding, ligt het anders - uiteindelijk gaat het religies daar om - om het de gelovige, via rituelen, beelden en verhalen, helpen groeien daar in - soortgelijk is het voor wie een weg gaat buiten religie om - het verlangen te helen aan wat je ontbreekt, volledig mens te worden, staat er centraal

4. lukt dat, dan verschijnt als vanzelf het verlangen om voor anderen, voor de samenleving, van betekenis te zijn - om niet, zoals dat heet - uiteindelijk uitsluitend zelfs - ervan overtuigd als je dan bent dat alleen dáárin ons 'mens zijn' haar vervulling vindt - bemiddeld, zo dat voorrecht ons geschonken wordt, door al dan niet aan den lijve ervaren, wederzijdse medemenselijke liefde - dat wél

5. met deze laatste opmerking zijn we beland bij het relationele aspect van verlangen - een belangrijk deel van het werkstuk waar je mee bezig bent, gaat daar over - terecht - wie vanuit teleurstelling, vanuit verdriet en gemis, naar onbaatzuchtige liefde streeft, vlucht naar boven - loopt vast, loopt vertraging op - iets waarover ik in www.yoga-intervision.com/onderweg10.html al schreef

6. hoe komt het toch dat de zon zo moeilijk, soms slechts voor even, van twee kanten schijnt? - voor menigeen zo weinig vaak - waarom keren juist degenen van wie we houden zich van ons af? - wat maakt dat we ons, soms meer dan eens, afwenden van wie óns bemint? - hoe toch komt het dat we naar verbinding haken, terwijl we er tegelijk bang voor zijn? - aldus de vraag die uit onze dialoog oprees

4. waarom we er tegelijk bang voor zijn

1. die vraag, eenmaal zo scherp gesteld, riep als vanzelf het antwoord op - het mijne dan - ons aller evolutionair bepaalde genetische blauwdruk vormt er de herkomst van - de herkomst van 'er naar uitzien én er tegenop' - dubbelheid die vanwege haar genetische verankering, welhaast reflexmatig onze relaties kleurt - plus ons aller opvoedingsgeschiedenis - die haar ondersteunt, versterkt

2. van dat tweetal vormt onze genetische blauwdruk de onderbouw, onze opvoedingsgeschiedenis de bovenbouw - nog steeds hebben we, grotendeels althans, de genen van onze voorouders, jagers-verzamelaars van voorheen - overleven was alleen mogelijk in groepsverband - groepen van om en nabij de 120 man - uitstoting was het ergste wat je kon overkomen - je stierf een wisse dood

3. wie onvoldoende deelde, het groepsbelang geen voorrang gaf, kwam in de marge terecht - wederkerigheid werd de norm - zoals ik in www.yoga-intervision.com/onderweg15.html schreef - schoot je structureel tekort dan volgde verbanning - wat, ik zeg het nog eens, leidde tot de dood - zo dus kwam 'er bij willen horen', 'er bij willen blijven horen', ons verlangen naar verbinding, in onze genen terecht

4. angst voor de groep, voor de ander, kwam mee - angst om qua inbreng te licht te worden bevonden - angst om door de ander, door de groep waar we deel van uitmaken, te worden afgewezen, heeft diepe wortels - verlatingsangst én bindingsangst zijn er pathologische vormen van - sociaal wenselijk gedrag, ingegeven uit ongeweten angst, een milde vorm - indien manipulatief uiteraard erger nog

radha en krishna (zie 5.3)

5. pleasen bezwoer, bezweert die angst - al waren er die zich er aan onttrokken - free riders in vakjargon - pleasen, van generatie op generatie werden we er in opgevoed - zo ook nu - waarmee we, met pleasen dus, zijn aanbeland bij onze opvoedingsgeschiedenis - een die, als bovenbouw ervan, onze genetische blauwdruk versterkt - onze angst, in plaats van te verdwijnen, gaat ondergronds

6. dat ondergronds gaan, en nog veel meer, is wat alice miller zegt - in 'het drama van het begaafde kind', haar ooit opzienbarende boek, staat begaafd voor het feilloos oppikken van door ouders, volwassenen, gewenst gedrag - voor pleasen - narcistisch bezet als we door hen zijn, vervreemden we van onszelf - lees www.yoga-intervision.com/pdf/roodkapje.pdf - het is daarover dat roodkapje gaat

5. fugit amor: liefde die vlucht

1. pleasen, hardnekkig blijven we het, welhaast reflexmatig doen - het contact met onszelf verliezend, belanden we in de problemen - partners haken af - zo niet zij, dan wel wij zélf - naast door natuurlijk wat jung over partnerkeuze zegt - over animus en anima - over projectie ervan in de geliefde ander - de ander die daar niet aan kan voldoen - waarmee we zijn beland bij wat wel fugit amor heet: liefde die vlucht

2. bij onbeantwoorde liefde, bij het missen van wie je bemint, ooit beminde ook - bij wat in vakjargon de onbereikbare ander heet - door dementie, de dood of anderszins - bij wat in india viraha heet - letterlijk: hulde aan de held - hulde vanwege de weg die hij gaat - en zij - held is daar, ook voor mij, ieder die met viraha, fugit amor, wordt geconfronteerd - niemand ontkomt er aan - nú, gezien corona, wel héél navrant

3. ook ik ontkwam er niet aan - net als jij - vandaar de prent die ik je een jaar of wat geleden gaf - een uit india - met radha en krishna er op - hij speelt hide and seek met haar - lees: met ons - ter toelichting stuurde ik je een link naar 'viraha, sweet pain of unanswered love', het essay dat ik over fugit amor schreef - wellicht nam je er kennis van - zo niet, never mind, de timing was vast niet goed

4. ik denk dat mijn verhaal, vanwege je werkstuk in wording, nu relevanter nog is dan toen - vandaar dat ik je www.yoga-intervision.com/pdf/viraha_sweet_pain_of_unanswered_love.pdf op deze wijze nog eens stuur - mocht de tijd er nu wél rijp voor zijn, lees dan de engelse tekst - ik schreef haar in einem guss - stoor je niet aan mijn op nederlands lijkende engels - en sla vooral de notes niet over

5. de notes vormen een essay in zakformaat - gewijd aan de psychologische achtergrond van wat els en hubert hermans als eersten fugit amor noemden - therapeut resp. hoogleraar persoonlijkheidsleer, door wie ik ooit ben opgeleid - aan hen draag ik dit schrijfsel op, maar dit terzij - speciaal voor jou, beste bikkell, voegde ik aan die notes afbeeldingen toe - fugit amor, al wie het treft, verdienen het

6. notes en afbeeldingen zullen je brengen, ik weet dat je daar al was, bij fugit amor in mythologie, epische verhalen, literatuur, poëzie, beeldende kunst - in muziek, opera, oratoria, liederen - het is dáár, bij de waarheid en schoonheid ervan, dat we troost vinden - én mededogen - mededogen met al wie aan fugit amor lijdt - notes en afbeeldingen, ze verdiepen de tekst die je voor je werkstuk al schreef

6. verlangen naar overgave

1. met het sweet van sweet pain of unanswered love gaf ik aan dat krishna, het leven, ons niet zonder reden met fugit amor confronteert - zonder pijn is het, zo merkte ik op, niet mogelijk te groeien in liefde, in liefdevolle zorg en aandacht - dat er een of ander goddelijk persoon, krishna genaamd, achter zit die ons die pijn bezorgt, bedoelde ik niet letterlijk - noch het leven, als vanuit een verborgen complot

2. krishna, het leven, ik bezigde ze als metafoor - krishna staat voor onszelf - leven voor levensloop, voor omstandigheden ook - al te nadrukkelijk zeggen dat wij het zélf zijn die ons die pijn bezorgen zou harteloos zijn geweest voor wie rouwt - zeggen dat wijzélft het zijn die betekenis geven aan wat ons overkomt, aan wat we naar ons toehalen, het leek me beter van niet - toen niet - nu wél

3. toen dus niet - geschreven als viraha was in respons op een fugit amor drama, dat ik eerder niet voor mogelijk gehouden had - degene die er de dupe van was trof ik in vrindavan - vanuit behoefte aan troost was, net als ik, ook zij naar vrindavan gegaan - de dag vóór haar huwelijk was haar geliefde verongelukt - we schrijven eind 2003 - nog slechts een paar maanden daarvóór was het gebeurd

4. hij stond aan de overkant van de straat, ze hadden nog wat te regelen voor hun feest - stak over, werd overreden, stierf in haar armen - als er iemand was die haar begreep, dan ik - ervaringsdeskundig als ik meende te zijn - géén fugit amor is dezelfde, toch leek het mijne soortgelijk - het was toen dat ik viraha schreef - eerder voor mijzelf dan voor haar - gaf het haar veel later pas - metéén gaf geen pas

5. volgde daarna wat rust op het fugit amor front, van lange duur was die niet - wellicht dat www.yoga-intervision.com/pdf/por-toda-a-minha-vida.pdf dat duidelijk maakt - dat het in het leven uiteindelijk om overgave gaat, dat je alleen door die poort het verlangen-kwadrant verlaat, het was pas toen dat ik het begreep - zoals ik in www.yoga-intervision.com/pdf/surrender-is-the-key.pdf beschreef

6. wellicht dat mijn verlangen naar overgave, naar het loslaten van verlangens, coping is - een manier van omgaan met, in plaats van vanuit mijn hart doorvoeld - en vlucht ik alsnóg naar boven - de tijd zal het leren - zoals dat ook geldt voor het neurologisch ongemak, in de greep waarvan ik kwam - iets waardoor pc, scherm, toetsenbord en muis, als extensies van mijzelf, mij aan het ontvallen zijn

epiloog

zonder bescherming van de groep overleefden we niet - met dubbelheid binnen onze relaties als gevolg - gelukkig is dat niet het hele verhaal - het is belangeloze liefde die dat overstijgt - daarover een andere keer - je vraagt waarom verlangen een normaal menselijke eigenschap is ? - ons deurtje ernaar opent zich meteen na onze geboorte al - uit onbehagen huilen we, verzadigd en verschoond stralen we -

verlangens, blijf je in de greep ervan, wees niet bezorgd - overgave verschijnt, voor wie tijd van leven heeft, vanzelf - waarmee nu ook mijn epiloog ten einde loopt - een pregnant fragment van rodins fugit amor leek mij gepast - breng mij, beste bikkel, tot slot dezelfde eer als mijn exposé jou bracht - lees het, én de links, even zorgvuldig als ik ze schreef - je bezieling, je talent, je werkstuk, ze verdienen het